

Ὁμιλία πρὸς τὸν Σύνδεσμον τῶν ἐν Ἀθήναις ξένων
Ἀνταποκριτῶν εἰς τὸ γεῦμα τῆς Ι9/Χ/Ι967.

---o---

Εἶμαι πολὺ εὐγνώμων πρὸς πάντας ὑμᾶς, διότι μοῦ ἐδώσατε τὴν εὐ-
καιρίαν καὶ τὴν δυνατότητα, νὰ ἔχω τὴν χαρὰν νὰ εὐρίσκωμαι μαζὺ σας.
Εἴσαθε ὁ ἀγωγός, διὰ τοῦ ὁποῖου διέρχονται ὑπεύθυνοι καὶ ἡλεγμένοι πλη-
ροφορίαι περὶ τῆς ἡμέρας μας. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε δὲ νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐ-
καιρίας νὰ σᾶς παρακαλέσω θερμῶς διὰ δύο πράγματα:

Ιον) Νὰ διαβιβάσετε τὰς θερμὰς μου εὐχαριστίας πρὸς τὸν ξένον
τύπον, δι' ὅσα εἶχε μέχρι τώρα τὴν καὶ σωσύνην νὰ γράφῃ περὶ ἐμοῦ καὶ τῆς
Ἑκκλησίας μας. καὶ

2ον) Νὰ ἐπωφεληθῶ τῆς εὐκαιρίας, νὰ ἐπαναλάβω, ἴσως ὀλίγον ἀναλυ-
τικώτερον, ὠρισμένως σκέψεις μου, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς γενικώτερα
προβλήματα, τὰ ὁποῖα ἀπασχολοῦν ὄχι μόνον τὴν Ἑκκλησίαν μας ἢ καὶ τὰς
ἄλλας Ἑκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνθρωπον γενικώτερον.

Ἀκούομεν νὰ ἐπαναλαμβάνεται συχνά, ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ ἐνὸς
πνευματικοῦ (SPIRITUAL) χάους. Καὶ ὑπ' αὐτὴν τὴν διαπίστωσιν τοποθετεῖ
ἕκαστος τὸν τρόπον, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἀντιμετωπίζει τὴν ἐπικρατοῦσαν εἰς
τὸν σημερινὸν κόσμον κατάστασιν. "Ἄλλοι μὲν ὑπὸ τὴν ἔκφρασιν" πνευμα-
τικὸν χάος" ἐννοοῦν, ὅτι κατέπεσαν οἱ παλαιοὶ μεταξὺ τῶν διαφόρων κοι-
νωνικῶν τάξεων ὑφιστάμενοι φραγμοί. "Ἄλλοι, ὅτι ὁ τρόπος ἀντιμετωπίσεως
τῶν ἡθικῶν προβλημάτων, ὡς καὶ τὰ ἡθικά κριτήρια ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὁ-
ποίων μετᾶται ἡ ἀξία ἢ ἀπαξία τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων ἥλλαξεν." Ἄλλοι
ὅτι αἱ καθιερωμέναι πνευματικαὶ ἀξίαι ἔχουν εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου ἀπορρι-
φθῇ εἴτε τεθῇ ὑπὸ ζωηρὰν ἀμφισβήτησιν, καὶ οὕτω καθεξῆς.

"Ἄν ὅμως θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν ἡρεμώτερον τὴν εἰκόνα, τὴν ὁ-
ποῖαν ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου ἐμφανίζει σήμερον ὁ κόσμος θὰ ἴδωμεν,
ὅτι ἀπλῶς ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἴδιος ἀγῶν, ὁ ὁποῖος συνεχίζεται ἀπὸ χιλιᾶ-
δων ἐτῶν καὶ ὁ ὁποῖος πάντοτε καταλήγει εἰς τὸ ἴδιον ἀποτέλεσμα. Πρόκει-
ται περὶ τοῦ ἀγῶνος μεταξὺ πνεύματος καὶ ὕλης, ὁ ὁποῖος καταλήγει πάν-
τοτε εἰς τὴν νίκην τοῦ πνεύματος." Ἡ ἂν μᾶς ἐπετρέπατε νὰ τὸ διατυπώσω
θεολογικώτερον πρόκειται περὶ ἀγῶνος μεταξὺ Θεοῦ καὶ κόσμου, εἰς τὸν
ὁποῖον ἡ νίκη πάντοτε εὐρίσκεται μὲ τὸ μέρος τοῦ Θεοῦ.

Κάθε φοράν, δηλαδή, κατὰ τὴν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος, εἴτε ὡς μικρότερα
εἴτε ὡς μεγαλύτερα ὁμάς, κατορθώνει νὰ ἔχῃ μίαν σημαντικὴν ἐπιτυχίαν
εἰς τὸν τομέα τῆς ὕλης, ἐπαίρεται εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε ἀρχίζει νὰ
νομίζει, ὅτι ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἀνάγκην τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀνύψωσις τοῦ Πύργου τῆς
Βαβέλ εἶναι τυπικὸν παράδειγμα κατὰ τὴν πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν, ἀλλ' ὄχι
καὶ τὸ μοναδικόν. Κατὰ τὴν νέαν περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, αἱ
περιπτώσεις εἶναι καὶ περισσότεραι καὶ σαφέστεραι. Π.χ., κατὰ τὸν παρ-
ελθόντα αἰῶνα, αἱ ἀνακαλύψεις εἰς τὸν τομέα κυρίως τῆς φυσικῆς, ἀλλὰ
καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν, ἔδωκαν εἰς τὸν ἄνθρωπον τοιαύτην αὐτοπεποίθησιν,
ὥστε νὰ μὴ ἀπέχῃ πολὺ ἀπὸ τὸ γελοῖον. Πρὸ τοῦ τελευταίου παγκοσμίου
πολέμου καὶ ἀμέσως μετ' αὐτόν, ἡ ἀντιμετώπισις τῶν κατακτῆσεων τοῦ ἄν-
θρώπου ἐγίνετο κατὰ νηφαλιώτερον τρόπον. Ἀφ' ἑτέρου πλεῖσται ἐκ τῶν

διακηρύξεων τῶν ὑλιστῶν, οἱ ὅποιοι εἶχον θεωρήσει, ὅτι τὰ πάντα θά ἐ-
λύοντο ὑπό ἢ διὰ τῆς ἐπιστήμης καί ὅτι ὁ ἄνθρωπος δέν εἶχε πλέον
ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ, εἶχον διαφουσθῇ τραγικώτατα. Ἐντεῦθεν, πάντες σχεδόν
παρεδέχοντο τήν νίκη τοῦ πνεύματος ἐπὶ τῆς ὕλης. Μετά ὅμως τήν εὐρυτέρα
διάδοσιν τῆς ἀτομικῆς Φυσικῆς καί τῶν λοιπῶν καταπληκτικῶν ὄντως ἐπι-
στημοντικῶν ἀνακαλύψεων, καί τήν ἐπιτυχίαν τῶν διαστημικῶν πτήσεων
καί μετὰ τὰ σχεδιαζόμενα διαπλανητικά ταξίδια, ἤρχισε πάλιν ὁ ἄνθρω-
πος, νά ἐπαίρεται εἰς τοιοῦτος βαθμόν, ὥστε νά νομίζῃ, ὅτι δέν ἔχει
πλέον ἀνάγκη τοῦ Θεοῦ.

Εἰς τήν ἀντίληψιν αὐτήν πρέπει νά ὀφείλονται πολλαί ἐκδηλώσεις
τῆς ἐποχῆς μας, αἱ ὅποια εἶναι διαφορετικά ἀπό τὰς ἐναντίον τοῦ Θεοῦ
ἐκδηλώσεις τῆς προηγουμένης. Ἀλλοτε δηλαδή ἐκδήλωσις τῆς ἀπιστίας
ὡς πρός τήν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ ἦτο ὁ πόλεμος κατὰ τῆς πίστεως. Σήμερον
τόν πόλεμον ἀντικατέστησεν ἓν πολλοῖς ἡ ἀδιαφορία καί εἰς μερικὰς
περιπτώσεις καί αὐτή ἡ περιφρόνησις.

Παρά ταῦτα, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μέχρι τοῦδε πορείας τῆς Ἱστορίας,
δέν ἔχω τήν παραμικράν ἀμφιβολίαν, ὅτι καί πάλιν ἡ νίκη θά εὐρίσκειται
πρός τήν πλευράν ἐκείνην, ἡ ὁποία καί μόνη εἶναι δυνατόν νά ικανοποιη-
σῇ ὅλας ἀνεξαίρετως τὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου. Καί ὁ ἄνθρωπος, ἐκτός
τῶν ὑλικῶν, τῶν διανοητικῶν, τῶν συναισθηματικῶν καί ἄλλων ἀναγκῶν, ἔχει
καί τὰς πνευματικάς. Εἶναι ἔμφυτος ἡ ἀναζητήσις τοῦ γενικωτέρου προο-
ρισμοῦ του, τῆς πρώτης προελεύσεώς του, τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ κόσμου.
Θέλει νά γνωρίζῃ, ἂν ἡ ζωὴ του τερματίζεται μεζὺ μέ τήν τελευταίαν
ἀπὸ τῆς γῆς πνοήν του, ἂν ὑπάρχῃ καί ἄλλος κόσμος, ἐκτός ἐκείνου τόν
ὁποῖον συλλαμβάνει μέ τὰς αἰσθήσεις του ἢ ἔστω καί μέ τοὺς συλλογι-
σμούς του. Ἐνθυμεῖται σήμερον, εἰς τόν αἰῶνα τῆς κατ' ἐξοχὴν ἀκμῆς τῆς
ὑπαρξιακῆς φιλοσοφίας, νά πληροφορηθῇ, ἂν ὑπάρχῃ μίᾳ ἄλλῃ ὑπαρξίς ἀνω-
τέρα ἀπὸ τόν ἴδιον καί ἀπὸ κάθε ἄλλο ὄν, τό ὁποῖον ἔχει συναντήσῃ ἢ
εἶναι δυνατόν νά συναντήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ἐπὶ τῶν ἄλλων οὐρανίων σω-
μάτων, τὰ ὁποῖα ζητεῖ νά κατακτήσῃ. Ὅλα αὐτά, καί ἐφ' ὅσον θά πιστεύσῃ,
μαζὺ μέ τήν ἐπιθυμίαν νά ἐκδηλώσῃ τήν εὐγνωμοσύνην του, τήν ἐξάρτησιν
του, τήν ἀφοσίωσιν του πρός τό ἀνώτερον αὐτό ὄν, ἀποτελοῦν διὰ τόν πλή-
ρη, τόν κανονικόν ἄνθρωπον μίαν ἀνάγκη, τήν ὁποίαν δέν εἶναι δυνατόν
νά τήν ικανοποιήσῃ οὔτε ἡ ἐπιστήμη οὔτε ἡ τεχνική (TECHNOLOGY). Ἡ
ἐπιστήμη δίδει ἀπαντήσεις, αἱ ὅποια ἀναφέρονται εἰς ἓνα μόνον πεδῖον
τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, τόν τομέα τῆς γνώσεως. Ἡ τεχνική βοηθεῖ τόν
ἄνθρωπον εἰς τόν καλύτερον τρόπον τῆς προσφορᾶς ἐκείνων τῶν στοιχείων
τὰ ὁποῖα εἶναι δυνατόν νά ικανοποιήσουν τὰς ἄλλας ἀνάγκας, ἀλλὰ δέν
εἶναι δυνατόν νά δημιουργήσῃ τοιαῦτα στοιχεῖα. Ἐπὶ παραδείγματι, ἡ
τεχνική εἶναι δυνατόν νά βοηθήσῃ εἰς τήν ἀρτιωτέραν προσφορὰν ἐνός θεα-
τρικοῦ ἔργου, ἀλλὰ δέν εἶναι δυνατόν νά συγγράφῃ θεατρικά ἔργα. Ὁ
" ἠλεκτρονικὸς ἐγκέφαλος " (COMPUTER) εἶναι δυνατόν νά μᾶς προσφέρῃ
εὐχερέστερον καί ταχύτατα ἐπεξεργασμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα θά τοῦ
δώσωμεν, δέν εἶναι δυνατόν ὅμως νά συλλέξῃ τοιαῦτα στοιχεῖα κ.ο.κ.

Ένας άλλος τρόπος αντιμετώπισης της ~~ανάγκης~~ ^{πνευματικής} ανάγκης του ανθρώπου θα ήτο να την εκριζώσουμε. Και ως γνωστόν επί ημίσυ αἰῶνος κατεβλήθη μία τοιαύτη προσπάθεια. Ἀλλ' ἡ πεῖρα ἀπέδειξεν, ὅτι ἡ πνευματικιά, πλέον συγκεκριμένως ἡ θρησκευτικὴ ἀνάγκη τοῦ ἀνθρώπου οὔτε καὶ νὰ ἐκριζωθῇ εἶναι δυνατόν. Τὸ συμπέρασμα, λοιπόν, εἶναι, ὅτι πρέπει νὰ προσπαθήσωμεν νὰ ικανοποιήσωμεν τὴν ἀνάγκην αὐτήν, διὰ νὰ βοηθήσωμεν τὸν ἄνθρωπον νὰ εἶναι ὠλοκληρωμένος καὶ εὐτυχής. Ἀφοῦ δέ οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ τεχνικὴ, ἀλλ' οὔτε ἄλλη τις ἀνθρωπίνη ἐμπερίεια εἶναι δυνατόν νὰ δώσῃ ἀπάντησιν εἰς τὴν πνευματικὴν (SPIRITUAL) καὶ θρησκευτικὴν δίψαν τοῦ ἀνθρώπου, ἀπομένει καὶ πάλιν μόνη ἡ πίστις καὶ ἡ θρησκεία διὰ νὰ τὴν ικανοποιήσῃ.

Ἀλλ' ἐδῶ ἐμφανίζεται ἓνα μέγα ἐρώτημα: Εἶναι σήμερον ἡ θρησκεία, καὶ εἰδικώτερον ἡ Χριστιανισμὸς ἐτοίμη, νὰ ικανοποιήσῃ τὰς πνευματικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἀνάγκας τοῦ ἀνθρώπου τοῦ 1967; Εἶναι δυνατόν, νὰ ικανοποιήσῃ τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζεται νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἄλμα πρὸς τὴν σελήνην καὶ ἴσως νὰ κατευθυνθῇ καὶ πρὸς ἄλλα οὐράνια σώματα; Τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατάρθωσεν ὥστε εἰς ὅποιονδήποτε σημεῖον τοῦ πλανῆτου μας καὶ ἂν εὐρίσκεται αὐτὴν τὴν στιγμήν, νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ βλέπῃ ἀκόμη ὅ,τι γίνεται καὶ ὅ,τι λέγεται μέσα εἰς τὴν φιλόξενον αὐτὴν αἴθουσαν; Τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος κατάρθωσε νὰ στέλλῃ τὰ μηχανήματά του εἰς τὴν σελήνην, νὰ τὰ καθοδηγῇ ἀπὸ τὴν γῆν καὶ ἐκεῖνα νὰ τὸν ὑπακούουν;

Ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ τεχνικὴ πρόοδος ὑπῆρξε τόσο ταχεῖα καὶ τόσο ἀλματώδης, ὥστε πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ θρησκεία καὶ εἰδικώτερον ἡ Χριστιανισμὸς δέν προέλαβεν ἀκόμη νὰ προσαρμοσθῇ. Ἄν δέ σκεφθῶμεν, ὅτι παραλλήλως πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ τεχνολογικὰς μεταβολὰς τῶν τελευταίων δεκαετιῶν, ταῦτοχρόνως ὡς συνέπεια τούτων ἐμφανίζονται καὶ ριζικαὶ κοινωνικαὶ καὶ ἄλλαι ἀνατροπαί, δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν πόσῃ τεραστίαν προσπάθειαν χρειάζεται ἡ θρησκεία, διὰ νὰ παρακολουθήσῃ τὴν σημειωθείσαν καὶ γοργῶς προχωροῦσαν ἐξέλιξιν. Ὅταν δέ εἰς αὐτὰ προσυεθῇ, ὅτι ἡ ἐκ μέρους τῆς θρησκείας προσαρμογὴ ἀφορᾷ μόνον εἰς τὸν τρόπον τῆς προσφορᾶς, εἰς τὴν ἐξωτερικὴν μόνον μορφήν καὶ ὄχι εἰς αὐτὰς ταύτας τὰ θρησκευτικὰς ἀληθείας, τότε δυνάμεθα νὰ ἀνατι- νοήσωμεν ποῖα κολοσσιαία προσπάθεια ἀπαιτεῖται, διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ ἡ θρησκεία τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Τέλος, πρέπει νὰ σημειωθῇ καὶ τὸ ἄλλο ὅτι ὄχι μόνον αἱ μεγάλαί θρησκείαι μεταξὺ των, ἀλλὰ καὶ ἡ Χριστιανισμὸς ὡς σύνολον εἶναι ^{ἐκείνη} ~~βαρύνεται~~ διηρημένη. Ἐντός δέ τούτων, ὅτι καὶ ἕκαστον ἐπὶ μέρους τμήμα τῆς Χριστιανισμὸς ἔχει τὰ ἐσωτερικὰ του προβλήματα καὶ τὰς δυσκολίας του καὶ τόσα ἄλλα.

Καὶ ὅμως πρέπει νὰ βοηθήσωμεν τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον. Διὰ τὰς θρησκείας γενικῶς, ἀλλ' ὅλως ἰδιαιτέρως διὰ τὴν Χριστιανισμὸς, ἀποτελεῖ ὑπέρτατον καθῆκον καὶ ὑποχρέωσιν ἐπιβαλλομένην ἀπὸ τὸν Κύριον καὶ ἐπιταγὴν τῶν καιρῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ζῶμεν. Ὁ Θεὸς μᾶς ὁδηγεῖ εἰς συνένωσιν ὅλων ἐκείνων τῶν προσπαθειῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ ἐξυπηρετήσουν

καλύτερον τὰ τέκνα Του. Ἡ ἔμπρακτος μεταξύ μας καί πρὸς ὅλους ἀνεξαι-
ρέτως τοὺς ἀνθρώπους ἀγάπη, ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καί τοῦ ἀτόμου,
ἡ τελειοποιήσις τῆς προσωπικότητος τοῦ ἀνθρώπου καί πολλά ἄλλα, εἶναι
θέματα ἐπὶ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ καί ἀπολύτως ἀναγκαία ἡ μεταξύ π
πάντων συνεργασία. Ἀλλ' εἶναι ἐν πολλοῖς καὶ ἡ προϋπόθεσις, διὰ νὰ νομι-
μοποιούμεθα κατόπιν νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὰ βασικά πνευματικὰ
ἐρωτήματα τοῦ ἀνθρώπου καί νὰ ικανοποιήσωμεν τὰς βασικὰς του πνευματι-
κὰς καί θρησκευτικὰς του ἀνάγκας.

Καί εἰς τὸ πρῶτον καί εἰς τὸ δεύτερον ὁ Τύπος, ὅπως τὸ γνωρί-
ζετε σεῖς καλύτερα, ἀποτελεῖ διὰ τοὺς θρησκευτικούς λειτουργοὺς καί
ἰδιαιτέρως διὰ τοὺς θρησκευτικούς ἡγέτας ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου συμπαρα-
στάτην καί βοηθὸν πολυτιμώτατον. Δι' αὐτὸ αἰσθάνομαι καί πάλιν τὴν
ἀνάγκην, ἔχων τὸ προνόμιον, νὰ εὐρίσκωμαι ἐν μέσῳ τόσων ἐκλεκτῶν ἐκπρο-
σώπων του, νὰ σᾶς εὐχαριστήσω ἐκ βάθους καρδίας καί νὰ ἐπαναλάβω καί
πάλιν, ὅτι εὐχαρίστως εἶμαι πάντοτε εἰς τὴν διάθεσιν ὅλων σας. -